

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет
Факультет документальних комунікацій та менеджменту
Кафедра бібліотекознавства і бібліографії

***Звітна наукова конференція
викладачів, аспірантів, співробітників
і студентів РДГУ***

21 лютого 2013 р.

***Секція «Актуальні проблеми
бібліотекознавства і бібліографії»***

УДК 02

ББК 78

З—42

Звітна наукова конференція викладачів, аспірантів, співробітників і студентів РДГУ, 21 лют. 2013 р. Секція «Актуальні проблеми бібліотекознавства і бібліографії» / Рівнен. держ. гуманіт. ун-т. — Рівне : РДГУ, 2013. — 95 с.

Збірник складений на основі матеріалів секції наукової конференції, проведеної кафедрою бібліотекознавства і бібліографії Рівненського державного гуманітарного університету. До нього увійшли тексти і тези доповідей, в яких розглядаються актуальні питання книгознавства, бібліотекознавства і бібліографії в Україні.

Редакційна колегія:

ЖУК В. М. — відповідальний редактор.

Члени редколегії:

ШВЕЦОВА Г. М., ТРАЧУК Л. Ф., МІЛЯСЕВИЧ І. В.

Рекомендовано до друку методичною секцією Ради факультету ДКМ Рівненського державного гуманітарного університету, протокол № 6 від 28 лютого 2013 р.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2013 р.

Підсекція:
Історія вітчизняної книги,
бібліотечної справи та бібліографії

УДК 070(09)(477.82)«ХУІІІ — ХІХ»

Мілясевич Ірина

ВОЛИНСЬКА ПРЕСА У ДОРЕФОРМЕННИЙ ПЕРІОД
(30-і — поч. 60-х рр. ХІХ ст.)

Історія волинської преси починається з видання у січні 1838 р. газети «Волынские губернские ведомости», яка тривалий час (аж протягом 30 років!) була єдиною газетою губернії. За 80-річний період свого існування вона змінювала форму і зміст (детальну характеристику див. публ. [1]), але ніколи не відхилялася від свого основного призначення — інформувати чиновників губернських установ про керівні і регламентуючі документи, необхідні їм у виробничій діяльності, разом з тим, ніколи не обмежувалася цим завданням.

При аналізі цього періоду історії волинської журналістики виникають питання: «Невже одна газета протягом тридцяти років могла задовольнити інформаційні потреби населення губернії? Чи робилися спроби видання інших періодичних видань?» Так, робилися. Значна кількість доказів цього зберігається в архівах України і Російської Федерації.

Наприклад, у листопаді 1844 р. (всього через вісім років після заснування «Волынских губернских ведомостей») у Київський цензурний комітет звернувся титулярний радник Я. Попов (освічена людина, знав декілька іноземних мов, мав опубліковану книжку і декілька статей) з проханням дозволити видавати газету «Западная молва России» [2, с. 1 — 9], мотивуючи це тим, що «...многие жители Западных губерний России не в состоянии приобретать за дорогую цену из Санкт-Петербурга и Москвы газеты... Моё издание более сблизит жителей западных губерний с прочими соотечественниками России и утвердит в них любовь к своему отечеству» [2, с. 1]. До прохання додавалася програма газети, згідно з якою видання повинно було інформувати читачів про внутрішні та закордонні новини («...только те статьи,

которые могут быть полезными и интересными жителям Западных губерний и не таят в себе ничего вредного» [2, с. 2], подавати відомості про ціни (на хліб, зерно та інші продукти) та курси валют Європи, вміщувати оголошення від приватних та офіційних осіб.

Цензурний комітет розглянув прохання і переправив його на розгляд генерал-губернатора, який листом від 26 липня 1845 р. відхилив це прохання без всяких пояснень, тільки з короткою резолюцією: «...издание в Житомире газеты под названием «Западная молва России» не может быть признано удобным» [2, с. 8]. Зауважимо, що у цей час більшу половину неофіційної частини «Волынских губернских ведомостей», становили статті, що вміщували корисні поради з сільського господарства, бізнесу, медицини тощо, вона майже не подавала ніякої інформації про поточні громадсько-політичні події в губернії та Російській імперії вцілому. Тому видання газети з такою програмою, як у «Западной молвы России», навпаки, було б досить доцільним.

І це не поодинокий випадок. У 1959 р. була зроблена спроба видання польськомовного журналу «Kurjerna Wies». Поляки були третьою за чисельністю національною групою (після українців і євреїв) на території Волинської губернії. Поміж інших губерній України на початку ХХ ст. Волинь займала перше місце за кількістю польського населення, яке становило 6,16 % [3, с. 36-37]. Найбільше поляків проживало у Володимир-Волинському, Житомирі, Луцькому та Рівненському повітах. В основному, це були дворяни, аристократи, інтелігенція, які сприяли розвитку освіти, культури та поширенню знань.

У листопаді 1859 р. київський поміщик, магістр законодавства Фаддей Боровський і мешканець Житомира Аполлон Корженьовський звернулись у Київський цензурний комітет з проханням дозволити їм видавати в Житомирі щотижневий журнал «Kurjerna Wies» («Сільській віснику»), орієнтований на задоволення інформаційних потреб сільського населення краю [4]. Програма тижневика була дуже цікавою і чітко продуманою: розпорядження уряду, що стосуються розвитку сільського господарства; розповсюдження теоретичних знань з сільського господарства (землеробства, скотарства, сільської архітектури тощо), а також опис сільськогосподарських машин, винаходів, дослідів; ціни на сільськогосподарську та промислову

продукцію, оголошення про продаж та купівлю земель, лісів, маєтків, статистичні дані про населення краю та розвиток сільського господарства, а також повісті, оповідання морального змісту, огляд літературних творів із зазначенням найкращих [4, с. 2]. Прочитавши цю програму не можна не погодитися, що такий часопис був би надзвичайно корисним для мешканців аграрної Волинської губернії, значну частину яких становило польське населення.

Генерал-губернатор у листі до Міністра народної освіти висловлює думку, що він би дозволив друкувати журнал, але тільки при дотриманні двох умов: 1. Текст має друкуватись у два стовпчика: на польській і російській мові. У такій формі видання стане доступним для росіян і буде легше слідкувати за його змістом і спрямуванням; 2. «...исключить из программы повести, рассказы нравственного содержания, описание местностей края, обозрение литературных сочинений с указанием лучших» [4, с. 5]. Як бачимо, місцева влада не мала законних підстав для заборони видання, але шукала шляхів, щоб обмежити його можливий національно-демократичний вплив.

Чому таким цікавим і потрібним виданням не вдалося побачити світ? У пошуках відповіді на це питання звернемося до історії цензури.

Після поразки повстання декабристів у 1826 р. був затверджений найбільш жорстокий за всю історію Російської імперії цензурний статут [5]. У 30-і рр. XIX ст. вводиться низка додаткових обмежень, зокрема у 1832 р. дозвіл на видання нової преси видавався особисто царем. У 1836 р. Міністерство освіти видало циркуляр про те, що «...предоставление о дозволении новых периодических изданий на некоторое время запрещается» [6, с. 30]. Тому шансів для народження у волинської преси, фактично, не було.

Тільки у 1865 р. були затверджені «Временные правила о печати», які заміняли всі попередні розпорядження і закони та визначили новий юридичний статус преси. Згідно з цим документом від попередньої цензури звільнялися столичні періодичні видання, але підвладними їй залишались ілюстровані, сатиричні видання і вся провінційна преса. Тому становище волинської преси, практично, не змінилося.

Таким чином, населення Волинської губернії у першій половині XIX століття задовольнялося лише однією офіційною газетою. Місцева преса у цей час не розвивалася не тому, що не було у ній потреби, чи не вистачало літературних сил і видавничої бази, а тому, що вона знаходилась у міцних лещатах самодержавної цензури.

Список літератури

1. Міляsevич І. В. Періодичні видання Волинської губернії XIX—початку XX століття : історико-бібліографічне дослідження / НАН України, Наук.-дослід. центр періодики ; Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаніка. — Л., 2004. — 376 с.
2. Центральний державний історичний архів України у м. Києві (ЦДАУ). — Ф. 293, оп. 1, спр. 81. — С. 1—9 : Про видання газети «Западная молва России» (1844 р.).
3. Чорний С. Національний склад населення України в XX сторіччі / С. Чорний. — К. : Картографія, 2001. — 86 с.
4. ЦДАУ. — Ф. 442, оп. 809, спр. 164. — С. 1—5 : Про видання газети «Kurjer na Wies» (1859—1960 pp.).
5. Сборник постановлений и распоряжений по цензуре с 1720 по 1862 год : напечатан по распоряжению Министерства народного просвещения. — СПб., 1862. — 1138 с.
6. Есин Б. И. История русской журналистики XIX века : учебник / Б. И. Есин. — М. : Высш. шк., 1989. — 240 с.
7. Русская печать и цензура в прошлом и настоящем : статьи В. Розенберга и В. Якушкина. — М. : изд. М. и. С. Сабашниковых, 1905. — 252 с.

УДК 027.53(477.85)

Іконена Тетяна

ІСТОРІЯ ВИНИКНЕННЯ СОКИРЯНСЬКОЇ РАЙОННОЇ БІБЛІОТЕКИ ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

Оберегом минулого на Сокирянщині є районна бібліотека, яка була організована у 1944 р. після визволення міста Сокиряни і району від німецько-румунських загарбників (у даний час бібліотека знаходиться на вулиці Центральна, 31).

ЗМІСТ

Жук Вікторія

СОЦІАЛЬНЕ ПАРТНЕРСТВО КАФЕДРИ
БІБЛІОТЕКОЗНАВСТВА І БІБЛІОГРАФІЇ РДГУ З ОБЛАСНОЮ
НАУКОВОЮ МЕДИЧНОЮ БІБЛІОТЕКОЮ м. РІВНОГО 3

Швецова-Водка Галина

БІБЛІОЛОГІЯ В СИСТЕМІ НАУКОВОГО ЗНАННЯ 4

Шатрова Марина

ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ ЗА КНИГОЗНАВЧИМ НАПРЯМОМ
У РІВНЕНСЬКОМУ ДЕРЖАВНОМУ ГУМАНІТАРНОМУ
УНІВЕРСИТЕТІ 8

Бандилко Лілія

ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «БІБЛІОТЕЧНОГО МАРКЕТИНГУ:
ІСТОРИКО-ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ» 12

Остапчук Юлія

СТРУКТУРА ТА ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ «СОЦІАЛЬНІ
КОМУНІКАЦІЇ» ДЛЯ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ
«КНИГОЗНАВСТВО, БІБЛІОТЕКОЗНАВСТВО І
БІБЛІОГРАФІЯ» 16

Постельжук Олена

ВЕБ-САЙТ БІБЛІОТЕКИ ЯК РЕЗУЛЬТАТ ЇЇ ІНФОРМАЦІЙНО-
АНАЛІТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ 19

Рудіон Юлія

ДОВІДКОВО-БІБЛІОГРАФІЧНИЙ ФОНД РІВНЕНСЬКОЇ
ОБЛАСНОЇ БІБЛІОТЕКИ ДЛЯ МОЛОДІ 23

Бондар Ірина

ПОВНОТЕКСТОВІ БАЗИ ДАНИХ БІБЛІОТЕК УКРАЇНИ 28

Федорова Марина КРАЄЗНАВЧИЙ ДБА ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ УНІВЕРСАЛЬНОЇ НАУКОВОЇ БІБЛІОТЕКИ ІМ. І. П. КОТЛЯРЕВСЬКОГО	32
Марчук Наталія ІНФОРМАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ НАУКОВОЇ БІБЛІОТЕКИ РДГУ НА ДОПОМОГУ САМОСТІЙНІЙ РОБОТІ СТУДЕНТІВ	37
Купрунець Валентина ПАСПОРТИЗАЦІЯ КНИЖКОВИХ КОЛЕКЦІЙ ТА ЗБРАНЬ РІДКІСНИХ І ЦІННИХ ВИДАНЬ ЯК ФАКТОР ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ІНФОРМАЦІЙНОГО РОЗКРИТТЯ ФОНДІВ НАУКОВОЇ БІБЛІОТЕКИ РДГУ	41
Ковальчук Аліна ВИДАННЯ ХУДОЖНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДЛЯ ДІТЕЙ, ЯК ОДИН З НАПРЯМІВ ДІЯЛЬНОСТІ СУЧАСНИХ ВИДАВНИЦТВ УКРАЇНИ	45
Бужанська Тетяна ЕЛЕКТРОННІ БАЗИ ДАНИХ НА САЙТІ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ УНІВЕРСАЛЬНОЇ НАУКОВОЇ БІБЛІОТЕКИ	49
Павук Світлана СУЧАСНИЙ РОЗВИТОК ЛЬВІВСЬКОЇ ЦЕНТРАЛЬНОЇ МІСЬКОЇ БІБЛІОТЕКИ ІМ. Л. УКРАЇНКИ	52
Косковецька Віта СУЧАСНИЙ СТАН ДІЯЛЬНОСТІ ШЕПЕТІВСЬКОЇ ЦЕНТРАЛЬНОЇ РАЙОННОЇ БІБЛІОТЕКИ ІМ. М. КОЦЮБІНСЬКОГО	54
Яцук Марія ВИКОРИСТАННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ДОВІДКОВО-БІБЛІОГРАФІЧНОМУ ОБСЛУГОВУВАННІ ВІДВІДУВАЧІВ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ УНІВЕРСАЛЬНОЇ НАУКОВОЇ БІБЛІОТЕКИ	57

Миронюк Александра МАРКЕТИНГ ЯК СТРАТЕГІЧНА ОСНОВА РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ БІБЛІОТЕКИ	59
Войцеховська Марія ДІЯЛЬНІСТЬ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ БІБЛІОТЕКИ ДЛЯ МОЛОДІ ЯК ІНФОРМАЦІЙНОГО ТА ВИХОВНОГО ЦЕНТРУ	63
Жук Валентина СЬОГОДЕННЯ БІБЛІОТЕКИ РІВНЕНСЬКОГО ТОРГОВО-ПРОФЕСІЙНОГО ЛІЦЕЮ	65
Мілясевич Ірина ВОЛИНСЬКА ПРЕСА У ДОРЕФОРМЕННИЙ ПЕРІОД (30-і — поч. 60-х рр. ХІХ ст.)	68
Іконена Тетяна ІСТОРІЯ ВИНИКНЕННЯ СОКИРЯНСЬКОЇ РАЙОННОЇ БІБЛІОТЕКИ ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ	71
Соловей Христина ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ ІЗЯСЛАВСЬКОЇ ЦРБ	74
Головчак Марія ІСТОРІЯ І СУЧАСНИЙ СТАН БІБЛІОТЕКИ-ФІЛІЇ № 4 ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОЇ ЦБС	77
Романчук Олена ІСТОРІЯ ПЕРШОЇ БІБЛІОТЕКИ В м. НОВОГРАД- ВОЛИНСЬКИЙ	78
Левчук Галина ІСТОРІЯ І СУЧАСНІТЬ БІБЛІОТЕК м. КЛЕВАНЬ РІВНЕНСЬКОГО РАЙОНУ	80

Мосійчук Тетяна ІСТОРІЯ І СЬОГОДЕННЯ МІЗОЦЬКОЇ СІЛЬСЬКОЇ БІБЛІОТЕКИ	82
Трачук Ірина РОЗВИТОК БІБЛІОТЕКИ КРЕМЕНЕЦЬКОГО ОБЛАСНОГО ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНОГО ІНСТИТУТУ ім. Т. ШЕВЧЕНКА	84
Пальоха Оксана З ІСТОРІЇ СТАНОВЛЕННЯ БІБЛІОТЕКИ ПЕДАГОГІЧНОГО КОЛЕДЖУ ім. А. Ю. КРИМСЬКОГО м. ВОЛОДИМИРА- ВОЛИНСЬКОГО	87